Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 177

Tallinn, Toompea ja videosild Neljapäev, 19. november 2026

Algus 14.00, lõpp 15.48

Juhataja: Yoko Alender (esimees)
Protokollija: Elle Nora Kalind (konsultant)
Võtsid osa:
Komisjoni liikmed: Züleyxa Izmailova, Jüri Jaanson, Madis Kallas (Tiit Maran asendusliige), Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja, Siim Pohlak (Rain Epler asendusliige), Tarmo Tamm

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)
Kutsutud: Kliimaministeeriumi kliima ja keskkonnahoidliku majanduse osakonna juhataja Laura Remmelgas ja nõunik Maris Arro (1. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi keskkonnakorralduse ja kiirguse osakonna nõunik Aivi-Aolaid Aas (2. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi keskkonnakorralduse ja kiirguse osakonna keskkonnamõju hindamise valdkonna juht Rainer Persidski ja nõunikud Ülle Luiks ja Merilin Šaitor ning õigusloomejuristide järelkasvuprogrammi praktikant Robert Pappel (3. päevakorrapunkt); Maa- ja Ruumiameti riigimaa strateegia osakonna juhataja Mai Lind, Rahandusministeeriumi riigihalduse osakond nõunik Liis Lepik ja finantstalituse analüütik Kairit Eha, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi maa- ja ruumipoliitika osakonna nõunik Eike Pärnamägi, Kliimaministeeriumi maavarade osakonna ehitusmaavarade valdkonnajuht Harry Kuivkaev ning nõunik Reeli Sildnik (4. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud kliimakindla majanduse seaduse eelnõu (928 SE) teise lugemise ettevalmistamine
2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Jaak Aabi, Tanel Kiige, Andre Hanimäe, Züleyxa Izmailova algatatud keskkonnatasude seaduse täiendamise seaduse eelnõu (1028 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ja muinsuskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (950 SE) teise lugemise ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud maapõueseaduse, maakatastri seaduse ja riigivaraseaduse muutmise seaduse (taastuvenergiatootmise arendamine kaevandamisloaga alal) eelnõu (698 SE) teise lugemise ettevalmistamine
5. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud vabariigi Valitsuse algatatud kliimakindla majanduse seaduse eelnõu (928 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Yoko Alender avas kliimakindla majanduse seaduse eelnõule esitatud ja esitatavate muudatusettepanekute läbivaatamise ning tegi ettepaneku käsitleda varem läbi vaatamata muudatusettepanekuid. Ta palus Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajatel oma muudatusettepanekuid tutvustada. **Madis Kallas** vastas, et nad ei soovi neid tutvustada. **Yoko Alender** palus seejärel Laura Remmelgasel anda muudatusettepanekutest lühikese ülevaate.

Laura Remmelgas selgitas, et järgmiste muudatusettepanekutega täpsustatakse seaduse eesmärgi sõnastust, lisades kliimaneutraalsuse saavutamise tähtaja ja fossiilkütustest sõltuvuse vähendamise. Keskkonnakomisjoni ettepanekus on Sotsiaaldemokraatliku fraktsiooni ettepanekut korrigeeritud, kuid selle põhimõte on sama.

X. Eelnõu § 1 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(2) Käesoleva seaduse eesmärk on vähendada järkjärgult kasvuhoonegaaside heidet kuni kliimaneutraalsuse saavutamiseni 2050. aastaks, suurendada ühiskonna ja majanduse vastupanuvõimet kliimamuutustele ning vähendada riigi sõltuvust fossiilkütustest, tugevdades seeläbi riigi strateegilist iseseisvust ning luues eeldused keskkonnahoidliku ja konkurentsivõimelise majanduse arenguks ning inimeste heaolu kasvuks.“.
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon
Jaak Aab, Andre Hanimägi, Züleyxa Izmailova, Tanel Kiik

X. § 1 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(2) Käesoleva seaduse eesmärk on järk-järgult vähendada kasvuhoonegaaside heidet kuni kliimaneutraalsuse saavutamiseni hiljemalt 2050. aastaks ja riigi sõltuvust fossiilkütustest ning suurendada ühiskonna ja majanduse vastupanuvõimet kliimamuutustele, tugevdades seeläbi riigi strateegilist iseseisvust ning luues eeldused keskkonnahoidliku ja konkurentsivõimelise majanduse arenguks ning inimeste heaolu kasvuks.
***Selgitus**: sättesse lisatakse lauseosa "järkjärgult vähendada kasvuhoonegaaside heidet kuni kliimaneutraalsuse saavutamiseni hiljemalt 2050. aastaks" ning eemaldatakse sõna „imporditavatest". Täiendus on vajalik selleks, et seaduse eesmärgis oleks selgelt sõnastatud kliimapoliitika põhisuund ja vastavus § 13 punktis 4 sätestatuga. Sõna „imporditavatest" väljajätmine on vajalik, et seaduse eesmärk hõlmaks fossiilkütustest sõltuvuse vähendamist tervikuna, sõltumata nende päritolust.*
Keskkonnakomisjon

Laura Remmelgas selgitas, et järgmiste muudatusettepanekutega tehakse ettepanek lisada eelnõusse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise vältimise põhimõte, et Eestis vajatavate ja tarbitavate toodete ning teenuste tootmine ei liiguks kolmandatesse riikidesse. Samuti tehakse ettepanek eelistada süsinikuvaru hoidmist ja looduses kasvuhoonegaaside sidumist soodustavaid tegevusi ja praktikaid.

Keskkonnakomisjoni ettepanekus on Sotsiaaldemokraatliku fraktsiooni ettepanekus toodud põhimõtetega arvestatud, kuid sõnastust on täpsustatud.

X. Eelnõu täiendatakse uute §-dega 11 ja 12 *(muutes vastavalt järgmiste paragrahvide numeratsiooni)* järgmises sõnastuses:
„§ 11. Kasvuhoonegaaside ülekandumise vältimise põhimõte
Strateegiliselt oluliste toodete või teenuste, sealhulgas toidu varustuskindluse tagamisel välditakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumist ehk kasvuhoonegaaside leket kolmandatesse riikidesse.
§ 12. Süsinikuvaru hoidmist ja loodusesse kasvuhoonegaaside sidumist soodustavate tegevuste ja praktikate eelistamine
Tegevuste ja meetmete valikul eelistatakse looduspõhiseid lahendusi, mis vähendavad kasvuhoonegaaside heidet, suurendavad süsiniku sidumist ja talletamist või parandavad vastupanu kliimamuutuste tagajärgedele.“
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon
Jaak Aab, Andre Hanimägi, Züleyxa Izmailova, Tanel Kiik

X. Eelnõu täiendatakse §-dega 11 ja 12 järgmises sõnastuses:
„§ 11. Kasvuhoonegaaside ülekandumise vältimise põhimõte
Strateegiliselt oluliste toodete ja teenuste, sealhulgas toidu varustuskindluse tagamisel välditakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumist ehk kasvuhoonegaaside leket kolmandatesse riikidesse.
§ 12. Süsinikuvaru hoidmist ja looduses kasvuhoonegaaside sidumist soodustavate tegevuste ja praktikate eelistamine

Tegevuste ja meetmete valikul eelistatakse lahendusi, mis vähendavad kasvuhoonegaaside heidet, suurendavad süsiniku sidumist ja talletamist looduses või suurendavad vastupanuvõimet kliimamuutuste tagajärgede suhtes.“
***Selgitus:** §-s 11 toodud täiendus on vajalik selleks, et toetada kasvuhoonegaaside heite üleilmset vähendamist ning vältida olukorda, kus Eestis või Euroopa Liidus rakendatavad kliimaeesmärgid ja -meetmed toovad kaasa heitemahuka tootmise või teenuste osutamise ümberpaiknemise kolmandatesse riikidesse, ilma et üleilmne kasvuhoonegaaside heide selle tulemusena tegelikult väheneks. Põhimõtte*

eesmärk on seega tagada, et kliimapoliitika mõju ei piirduks üksnes riigisisese või Euroopa Liidu sisese heite vähenemisega arvestuslikus tähenduses, vaid aitaks kaasa ka tegelikule üleilmse heite vähenemisele. §-s 12 toodud täiendus on vajalik selleks, et erinevates sektorites soodustada ja eelistada tehnoloogianeutraalseid tegevusi ja meetodeid, mis aitavad talletada süsinikuvaru nii mullas, ökosüsteemides, linnade ja maastike rohevõrgustikus aga ka taastuvatest materjalidest toodetud kestvustoodetes, ehitusmaterjalides, setetes.
Keskkonnakomisjon

Laura Remmelgas selgitas, et järgmise muudatusettepanekuga sooviti suurendada kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärke aastateks 2030, 2035 ja 2040. Kliimaministeerium (KliM) tegi ettepaneku muudatusettepanekut mitte arvestada, sest puuduvad meetmed, millega kõrgemad eesmärgid saavutada.

X. Eelnõu § 11 *(arvestada muutunud paragrahvide numeratsiooni)* punktid 1 - 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„1) heitkogust vähendatakse 2030. aastaks 27 protsenti;
2) heitkogust vähendatakse 2035. aastaks 47 protsenti;
3) heitkogust vähendatakse 2040. aastaks 73 protsenti;“
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon
Jaak Aab, Andre Hanimägi, Züleyxa Izmailova, Tanel Kiik

Laura Remmelgas märkis, et järgmised muudatusettepanekud puudutavad sektoraalseid tegevusprogramme. KliM tegi ettepaneku muudatusettepanekuid mitte arvestada, sest tegevusprogrammi mõiste on riigi strateegilise juhtimise süsteemis juba sisustatud ning selle kasutamine võiks tekitada terminoloogilist segadust.

X. Eelnõu § 13 *(arvestada muutunud paragrahvide numeratsiooni)* muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„§ 13. Tegevusprogrammid
Käesoleva seaduse § 11 sätestatud kliimaeesmärkide saavutamiseks ja konkurentsivõime tõstmiseks koostatakse sektoraalsed tegevusprogrammid, mis on üldise suuna näitajaks ja mis kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega.“.
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon
Jaak Aab, Andre Hanimägi, Züleyxa Izmailova, Tanel Kiik

X. Eelnõus asendatakse läbivalt sõna „teekaart“ sõnaga „tegevusprogramm“
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon
Jaak Aab, Andre Hanimägi, Züleyxa Izmailova, Tanel Kiik

Laura Remmelgas selgitas, et järgmise muudatusettepanekuga täpsustatakse kohaliku omavalitsuse üksuse energia- ja kliimakava kehtestamise pädevust. Kava kehtestab volikogu, kes ei saa seda ülesannet edasi volitada.

X. § 14 (uues numeratsioonis 16) lõiget 1 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses: „Kohaliku omavalitsuse üksuse energia- ja kliimakava kehtestab volikogu.“
Selgitus: *Täiendus on vajalik, selleks, et oleks selge, et kliimakava peab kehtestama volikogu ja et seda otsust allapoole volitada ei saa. Seletuskirjas on see lause juba olemas.*
Keskkonnakomisjon

Laura Remmelgas selgitas, et järgmise muudatusettepanekuga sooviti sätestada sektoripõhised eesmärgid seaduses. KliM tegi ettepaneku muudatusettepanekut mitte arvestada, sest EL järgmise perioodi raamistikus sektoripõhiseid eesmärke ei seata ning nende lisamine seadusesse muudaks Eesti õigusraamistiku jäigemaks. KliMi hinnangul võimaldavad sektorite teekaardid kajastada, kuidas üldeesmärgid saavutatakse. **Yoko Alender** märkis, et kohtumistel huvirühmadega toetas sektoripõhiste eesmärkide seaduses sätestamist vaid väike osa osalejatest ning valdavalt eelistati paindlikku lähenemist. **Laura Remmelgas** lisas, et ettevõtjad ei soovinud sektoripõhiste eesmärkide sätestamist seaduses.

X. Eelnõu täiendatakse uue peatükiga 4 (muutes ja arvestades vastavalt järgmiste peatükkide ja muudetud paragrahvide numeratsiooni)) järgmiselt:

„4. peatükk
Sektoraalsed eesmärgid

§ 14. Energeetikasektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle vähendamise eesmärgid
(1) Energeetikasektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb elektri ja soojuse tootmisel ning energiavõrkude käitamisel tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogustest.
(2) Kliimamuutuste leevendamise eesmärkide saavutamiseks suurendatakse järk-järgult vähese

kasvuhoonegaaside heitega ja heiteta energiakandjate osakaalu energiatootmises, eesmärgiga, et hiljemalt 31. detsembrist 2040 on elektri ja soojuse tootmine CO_2 neutraalne.
(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud heitkogust vähendatakse 2022. aasta heitkogusega võrreldes järgmiselt:
1) 2030. aastaks 67 protsenti;
2) 2035. aastaks 73 protsenti;
3) 2040. aastaks 84 protsenti.

§ 15. Transpordisektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle vähendamise eesmärgid

(1) Transpordisektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb riigisisesest lennundusest ja laevandusest, maantee- ja raudteetranspordist, mobiilsetest külmutus- ja kliimaseadmetest ning muudest transpordisektori allikatest pärinevatest kasvuhoonegaaside heitkogustest.
(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud heitkogust vähendatakse 2022. aasta heitkogusega võrreldes järgmiselt:
1) 2030. aastaks 16 protsenti;
2) 2035. aastaks 32 protsenti;
3) 2040. aastaks 60 protsenti.

§ 16. Hoonete sektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle piiramise eesmärgid

(1) Hoonete sektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb kodumajapidamistes, äri- ja avalikes hoonetes, paiksetes kliimaseadmetes ning gaaskustutussüsteemidest tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogustest.
(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud heitkoguse piiramise eesmärgid võrreldes 2022. aasta heitkogusega on järgmised:
1) heitkogust vähendatakse 2030. aastaks 4 protsenti;
2) heitkogust vähendatakse 2035. aastaks 14 protsenti;
3) heitkogust vähendatakse 2040. aastaks 59 protsenti.

§ 17. Tööstussektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle piiramise eesmärgid

(1) Tööstussektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb põlevkivitööstusest, muus töötlevas tööstuses ja ehituses tarbitud kütustest, tööstusprotsessidest, külmutusseadmetest ja ressursikasutusest tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogustest.
(2) Tööstussektoris tekkivate kasvuhoonegaaside heitkoguse piiramise eesmärk jagatakse põlevkivitööstusest, muus töötlevas tööstuses ning ehituses tarbitud kütustest, tööstusprotsessidest, külmutusseadmetest ja ressursikasutusest pärineva heite vahel.
(3) Põlevkivitööstusest pärinevate kasvuhoonegaaside heitkoguse piiramise eesmärgid võrreldes 2022. aasta heitkogusega on järgmised:
1) heitkoguse kasv 2030. aastaks ei ületa 30 protsenti;
2) heitkogust vähendatakse 2035. aastaks 16 protsenti;
3) heitkogust vähendatakse 2040. aastaks 85 protsenti.
(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetamata töötlevas tööstuses ja ehituses tarbitud kütustest, tööstusprotsessidest, külmutusseadmetest ja ressursikasutusest tekkivate kasvuhoonegaaside heitkoguse piiramise eesmärgid võrreldes 2022. aasta heitkogusega on järgmised:
1) heitkogused 2030. aastaks ei ületa 2022. aasta taset;
2) heitkogused 2035. aastaks ei ületa 2022. aasta taset;
3) heitkogust vähendatakse 2040. aastaks 45 protsenti.

§ 18. Jäätmemajandussektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle vähendamise eesmärgid

(1) Jäätmemajandussektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb jäätmete ladestamisel, kompostimisel, jäätmete põletamisel energia taaskasutuseta ja lahtisel põletamisel tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogustest.
(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud heitkogust vähendatakse 2022. aasta heitkogusega võrreldes järgmiselt:
1) 2030. aastaks 31 protsenti;
2) 2035. aastaks 43 protsenti;
3) 2040. aastaks 50 protsenti.

§ 19. Põllumajandussektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle vähendamise eesmärgid

(1) Põllumajandussektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb põllumajandusmaal või selle muutmisel, maaharimises ja loomakasvatuses tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogustest ning põllumajanduses kasutatavatest kütustest tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogusest.
(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud heitkogust vähendatakse 2022. aasta heitkogusega võrreldes järgmiselt:
1) 2030. aastaks 7 protsenti;
2) 2035. aastaks 7 protsenti;
3) 2040. aastaks 37 protsenti.

§ 20. Maakasutussektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle vähendamise ning kasvuhoonegaaside sidumise eesmärgid

(1) Maakasutussektori netoheide või netosidumine koosneb metsamaal, puittoodetes, põllumaal, rohumaal, turbatootmisaladel, aiandusturba kasutamisel, asulates ja maakasutuse muutusest muudeks märgaladeks ning muul maal tekkivate kasvuhoonegaaside heite ja sidumise vahest.
(2) Maakasutussektori heitkoguste vähendamise eesmärk aastaks 2030 on saavutada kasvuhoonegaaside heite ja sidumise tasakaal.

(3) Maakasutussektori eesmärk on olla kasvuhoonegaaside netosiduja alates 2035. aastast.“.
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon
Jaak Aab, Andre Hanimägi, Züleyxa Izmailova, Tanel Kiik

Laura Remmelgas selgitas, et järgmise muudatusettepanekuga tehakse kliimaeesmärkide täitmise hinnangus tehnilisi sõnastustäpsustusi. Hinnangusse lisatakse sektoraalne ülevaade kasvuhoonegaaside heite prognoosist ning ülevaade teekaartides seatud kliimaeesmärkide täitmisest.

X. Teha eelnõu § 15 (uues numeratsioonis 17) lõikes 2 järgmised sisuliselt seotud muudatused:
X.1. lõike 2 punkti 1 täiendatakse enne sõna “ülevaadet” sõnaga „sektoraalset“;
Selgitus: *KHG heite prognoosi esitamine sektorite kaupa on vajalik, et tagada kliimaeesmärkide täitmise hindamise läbipaistvus ja võimaldada hinnata eesmärkide saavutamist nende valdkondade lõikes, kus KHG heide tekib ning kus rakendatakse heite vähendamise ja sidumise meetmeid. Sektoripõhine käsitlus võimaldab tuvastada, millistes sektorites heide prognoosi kohaselt väheneb või suureneb, milline on olemasolevate ja kavandatavate meetmete eeldatav mõju ning millistes sektorites võib eesmärkide saavutamiseks olla vajalik täiendavate meetmete rakendamine. KHG prognoosid koostatakse riikliku KHG inventuuri koostamisel kasutatavate meetodite kohaselt, tagades prognooside ja tegeliku heite andmete omavahelise võrreldavuse. Prognoosides eristatakse järgmisi sektoreid: energeetika, transport, tööstuslikud protsessid ja toodete kasutamine (IPPU), põllumajandus, jäätmemajandus ning maakasutus, maakasutuse muutus ja metsandus (LULUCF).*
X.2. lõiget 2 täiendatakse punktiga 3 järgmises sõnastuses:
„3) ülevaadet käesoleva seaduse § 15 lõikes 1 nimetatud teekaartides seatud kliimaeesmärkide täitmisest.“
Selgitus: *Kliimaeesmärkide täitmise hinnangusse lisatakse ülevaade sektoraalsetes teekaartides sätestatud kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärkide täitmise kohta.*
Keskkonnakomisjon

Laura Remmelgas selgitas, et järgmise muudatusettepanekuga täpsustatakse kliimaaruande menetlust, tähtaegu ja avalikustamist. Kliimanõukoda annab kliimaaruande kohta hinnangu enne aruande Riigikogule saatmist. Riigikogu keskkonnakomisjon kujundab seisukoha kliimanõukoja tõstatatud ettepanekute ja kliimaaruandes esitatud teemapüstituste kohta. Muudatuse eesmärk on anda neile sisuline poliitiline hinnang ning siduda need seadusandliku arutelu ja järelevalvega. Samuti täpsustatakse, millised kliimaaruandega seotud materjalid avalikustatakse.

X. § 16 (uues numeratsioonis 18) muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„§ 18. Kliimaaruande menetlus ja avalikustamine
(1) Kliimaaruanne koostatakse iga aasta 30. aprilliks.
(2) Kliimaaruanne saadetakse hinnangu andmiseks käesoleva seaduse §-s 20 sätestatud kliimanõukojale. Kliimanõukoda annab hinnangu kliimaaruande kohta ühe kuu jooksul aruande esitamisest arvates.
(3) Kliimavaldkonna eest vastutav minister esitab kliimaaruande koos kliimanõukoja hinnanguga Vabariigi Valitsusele.
(4) Vabariigi Valitsus esitab kliimaaruande koos kliimanõukoja hinnanguga Riigikogu keskkonnakomisjonile tutvumiseks hiljemalt sama aasta 1. juuniks.
(5) Riigikogu keskkonnakomisjon kujundab seisukoha kliimanõukoja tõstatatud ettepanekute ja kliimaaruandes esitatud teemapüstituste kohta hiljemalt sama aasta 30. juuniks.
(6) Kliimaaruanne koos kliimanõukoja hinnanguga, aruande kokkuvõttega ning nende aluseks olevate andmete ja kasutatud metoodikatega avaldatakse Riigikantselei kodulehel.“
Selgitus: *Lõige 2 on vajalik selleks, et kliimanõukoda annaks hinnangu kliimaaruandele enne Riigikogule saatmise tähtaega. Lõike 5 lisamine on vajalik selleks, et kliimanõukoja ettepanekud ja kliimaaruandes esitatud teemapüstitused saaksid parlamentaarses menetluses selge institutsionaalse käsitluse ega jääks üksnes informatiivseks sisendiks. Riigikogu keskkonnakomisjonile seisukoha kujundamise ülesande andmine aitab tagada, et nendele ettepanekutele ja tähelepanekutele antakse sisuline poliitiline hinnang ning need seotakse seadusandliku arutelu ja järelevalvega. See tugevdab kliimapoliitika läbipaistvust, suurendab aruandluse mõjusust ning loob selgema seose ekspertteadmise, strateegilise arutelu ja parlamentaarse otsustusprotsessi vahel. Lõikes 6 täpsustatakse millised kliimaaruandega seotud materjalide avalikustamist.*
Keskkonnakomisjon

Laura Remmelgas selgitas, et järgmise muudatusettepanekuga täpsustatakse kliimaeesmärkide saavutamise ohust tulenevaid toiminguid ja nende tegemise tähtaega. Kui kliimaaruandest, kliimanõukoja hinnangust või Riigikogu keskkonnakomisjoni seisukohast nähtub, et kliimaeesmärke ei ole võimalik saavutada, võib kliimavaldkonna eest vastutav minister teha koostöös teiste asjaomaste ministritega hiljemalt 1. augustiks Vabariigi Valitsusele ettepaneku teekaartide ajakohastamiseks, täiendavate meetmete võtmiseks ning kliimaeesmärkide kohandamiseks või uute eesmärkide seadmiseks. **Yoko Alender** rõhutas, et kliimaeesmärkide kohandamist või uute eesmärkide seadmist käsitlev sõnastus on neutraalne ega määra ette, kas eesmärke karmistatakse või leevendatakse.

X. § 17 (uues numeratsioonis 19) muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(1) Kui kliimaaruandest, kliimanõukoja hinnangust või Riigikogu keskkonnakomisjoni seisukohast nähtub, et kliimaeesmärke ei ole võimalik saavutada, võib kliimavaldkonna eest vastutav minister koostöös teiste asjasse puutuvate ministritega teha Vabariigi Valitsusele hiljemalt iga aasta 1. augustiks ettepaneku käesoleva seaduse §-s 15 nimetatud teekaartide uuendamiseks ja täiendavate meetmete võtmiseks ning kliimaeesmärkide kohandamiseks või uute eesmärkide seadmiseks.
(2) Kliimaaruande põhjal uuendatakse vajaduse korral kliimaeesmärkide saavutamise tagamiseks valdkonna arengukavasid ja programme, arvestades riigieelarve seaduse § 20 lõike 5 alusel kehtestatud korda.“
Selgitus: *Lõike 1 muudatusega luuakse varasemast selgem ja rakenduslikum mehhanism juhuks, kui kliimaeesmärkide saavutamine on ohus. Uus sõnastus seob reageerimisvõimaluse lisaks kliimaaruandele ka kliimanõukoja hinnangu ja Riigikogu keskkonnakomisjoni seisukohaga ning suunab sellisel juhul keskenduma teekaartide ajakohastamisele ja täiendavate meetmete võtmisele ning vajadusel seaduse paragrahvides 13 ja 14 sätestatud kliimaeesmärkide muutmisele või uute eesmärkide seadmisele. Lõike 2 muudatusega lisatakse sõna „tagamiseks“ järgi sõna „valdkonna“ ning kustutatakse sõna „teekaarte“. Täpsustus on vajalik, kuna seaduses räägitakse läbivalt valdkondadest ja sektoritest ning täpsustuse all mõeldakse valdkonna arengukavade ja programmide uuendamist ja teekaartide ajakohastamine on lisatud sama paragrahvi lõikesse 1.*
Keskkonnakomisjon

Laura Remmelgas selgitas, et järgmises Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanekus esitatud kliimanõukoja rolli ja liikmesust käsitlevate ettepanekutega on suures osas arvestatud keskkonnakomisjoni muudatusettepanekus. Selles täpsustatakse kliimanõukoja sõltumatust, selle liikmetelt nõutavaid pädevusvaldkondi, nõukoja kulude katmist ja töökorra kehtestamist.

X. Eelnõu § 18 (arvestades muutunud paragrahvide numeratsiooni) muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„ § 18. Kliimanõukogu
(1) Kliimanõukogu on teaduslikku ekspertiisi omav nõuandev kogu, mis:
1) nõustab Vabariigi Valitsust teaduspõhise kliimapoliitika kujundamisel;
2) hindab kliimaeesmärkide täitmist, nende teaduspõhisust ja annab hinnanguid eesmärkide täitmisega seotud aruannetele;
3) tellib vajadusel auditeid ja analüüse;
4) teeb ettepanekuid Vabariigi Valitsusele kliimaeesmärkide saavutamiseks ning vajalike meetmete rakendamiseks;
5) osaleb kliimaeesmärkide asjakohasuse ja piisavuse ülevaatamisel.
6) esitab Riigikogule iga-aastal aruande oma tegevusest.
(2) Kliimanõukogu on oma ülesannete täitmisel sõltumatu ega võta vastu juhiseid Vabariigi Valitsuselt või muudelt avaliku või erasektori organitelt.
(3) Kliimanõukogu koosseisu kinnitab Vabariigi Valitsus korraldusega.
(4) Kliimanõukogu teenindamise ja sellega seotud kulude katmise tagab Riigikantselei.
(5) Kliimanõukogu koosneb kuni 10 eksperdist, kellel on kõrgetasemeline teaduslik kompetents kliimanõukogu ülesannete täitmiseks, sealhulgas elurikkuse ja ökoloogia, metsanduse, energeetika, põllumajanduse, regionaalarengu, sotsiaalteaduste ja õigusteaduste valdkonnas.
(7) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud hinnang avalikustatakse Riigikantselei kodulehel.“.
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon
Jaak Aab, Andre Hanimägi, Züleyxa Izmailova, Tanel Kiik

X. § 18 (uues numeratsioonis 20) muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„§ 20. Kliimanõukoda
(1) Kliimanõukoda on teaduslikku ekspertiisi omav nõuandev koda, kes:
1) nõustab Vabariigi Valitsust teaduspõhise kliimapoliitika kujundamisel;
2) hindab kliimaeesmärkide täitmist ja nende teaduspõhisust ning koostab hinnangu käesoleva seaduse § 17-s nimetatud kliimaaruande kohta;
3) vajaduse korral tellib auditeid ja analüüse;
4) teeb Vabariigi Valitsusele ettepanekuid kliimaeesmärkide saavutamiseks ja vajalike meetmete rakendamiseks;
5) esitab igal aastal Riigikogule aruande oma tegevuse kohta.
(2) Kliimanõukoda on oma ülesannete täitmisel sõltumatu.
(3) Kliimanõukoja koosseisu kehtestab kolmeks aastaks valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul Vabariigi Valitsus korraldusega.
(4) Kliimanõukoda koosneb kuni kümnest eksperdist, kellel on laiapõhjalised ja kõrgetasemelised akadeemilised teadmised tehnoloogia-, energeetika-, liikuvus-, ruumiloome-, põllumajandus-, loodus-, majandus-, sotsiaalteaduste, kliimateaduse ning keskkonnaga seotud tervise- ja käitumisuuringute valdkonnas.
(5) Kliimanõukoja liikme võib määrata kuni kaheks järjestikuseks ametiajaks.
(6) Valdkonna eest vastutav minister küsib Riigikogu keskkonnakomisjonilt kliimanõukoja koosseisu kohta kirjaliku ettepaneku.
(7) Kliimanõukoja teenindamise ja sellega seotud kulude katmise tagab Riigikantselei.
(8) Kliimanõukoja ülesanded ja töökorra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“
Selgitus: *Muudatus on vajalik, et täpsustada milline on kliimanõukoja roll ja millised on tema õigused ja kohustused. Kliimanõukoja*

põhiline roll on nõustada Vabariigi Valitsust teaduspõhise kliimapoliitika kujundamisel, jälgida kliimaeesmärkide täitmist ja anda hinnanguid eesmärkide täitmise aruannetele ning teha ettepanekuid Vabariigi Valitsusele eesmärkide saavutamise ning meetmete rakendamise kohta. Kliimanõukojal on oma ülesannete täitmiseks õigus vajadusel tellida tööga seonduvaid auditeid ja analüüse. Lisaks esitab Kliimanõukoda Riigikogule igal aastal aruande oma tegevusest.
Kliimanõukoda oma ülesannete täitmisel sõltumatu, see tähendab, et kliimanõukoda ei võta vastu juhiseid Kliimaministeeriumilt, Vabariigi Valitsuselt ega muudelt avaliku või erasektori asutustelt, organisatsioonidelt ega isikutelt. Kliimanõukoja koosseis kehtestatakse kolmeks aastaks valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul Vabariigi Valitsuse korraldusega. Kolmeaastane ametiaeg aitab tagada ühelt poolt nõukoja töö järjepidevuse ja liikmete piisava ajahorisondi sisuliste ettepanekute kujundamiseks, teiselt poolt võimaldab see ka nõukoja koosseisu mõistliku aja järel uuendada.
Kliimanõukoda koosneb kuni 10 eksperdist, kellel on laialdased ja kõrgetasemelised akadeemilised teadmised tehnoloogia, energeetika, liikuvuse ja ruumiloome, põllumajanduse, looduse, majanduse ja kliimateaduse uuringute ja keskkonnaga seotud tervise- ja käitumisuuringute alal. Akadeemilisi teadmisi tõendab magistrikraad või sellega võrdsustatud kraad eelnimetatud valdkondades.
Kliimanõukoja liikme võib määrata kuni kaheks järjestikuseks ametiajaks. Selline piirang toetab nõukoja sõltumatust ja uuenemisvõimet, aitab vältida liikmeskonna liigset püsivust ning loob võimaluse kaasata nõukoja töösse aja jooksul uusi teadmisi ja vaatenurki. Samas võimaldab kahe järjestikuse ametiaja lubamine säilitada institutsionaalset mälu ja tööks vajalikku kogemust.
Kliimanõukoja moodustamise osas küsib valdkonna eest vastutav minister kirjalikult ettepanekut Riigikogu keskkonnakomisjonilt, kaasates seeläbi seadusandliku võimu esindajad ning andes kliimanõukojale suurema sõltumatuse valitsusest.
Kliimanõukoja teenindamise ning sellega seotud kulude katmise tagab Riigikantselei. Kliimanõukoja tööga seotud kuludeks on planeeritud ca 35 000 eurot aastas, millest on plaanitud katta enamjaolt töötasudega seonduvad kulud. Kliimanõukoja paragrahvi lõike 1 punktis 3 nimetatud auditite ja analüüside kulud planeeritakse täiendavalt riigieelarve koostamise protsessis.
Kliimanõukoja täpsemad ülesanded ja töökord kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega.

Keskkonnakomisjon

Laura Remmelgas selgitas, et järgmise muudatusettepanekuga täpsustatakse, millal peab kliimaaruanne esimest korda sisaldama konkurentsivõime ja kliimariskide hinnangut. Muudatusettepanekus sätestatakse selleks konkreetsed kuupäevad.

X. Paragrahvi 20 (uues numeratsioonis 22) tekst loetakse lõikeks 1 ning paragrahvi täiendatakse lõigetega 2 ja 3 järgmises sõnastuses:
„(2) Esimene käesoleva seaduse § 17 lõike 3 kohane kliimaaruanne koostatakse hiljemalt 2032. aasta 30. aprilliks.
(3) Esimene käesoleva seaduse § 17 lõike 4 kohane kliimaaruanne koostatakse hiljemalt 2037. aasta 30 aprilliks.“
Selgitus: *Täiendavad lõiked on vajalikud, et oleks selge ja arusaadav, et esmakordselt sisaldab kliimaaruanne konkurentsivõime hinnangut 30.aprillil 2032.aastal ning kliimariskide hinnangut 30.aprillil 2037.aastal.*
Keskkonnakomisjon

Laura Remmelgas selgitas, et järgmise muudatusettepanekuga määratakse kliimanõukoja töö alustamise tähtaeg. Kliimanõukoda peab alustama tööd hiljemalt 1. veebruaril 2027, et jõuda enne esimese kliimaaruande koostamist kokku tulla ja sellele hinnang anda.

X. seadust täiendatakse §-ga 23 järgmises sõnastuses:
„**§ 23. Kliimanõukoja töö alustamine**
Käesoleva seaduse §-s 20 nimetatud kliimanõukoda alustab tööd hiljemalt 2027. aasta 1. veebruaril.“
Selgitus: *Täiendava paragrahvi lisamine on vajalik selleks, et kutsuda kliimanõukoda kokku võimalikult kiiresti peale seaduse jõustumist, et kliimanõukoda jõuaks kokku tulla enne esimese kliimaaruande koostamist 2027. aasta aprillis ja sellele ühe kuu jooksul oma hinnangu anda.*
Keskkonnakomisjon

Andres Metsoja selgitas, et Isamaa fraktsiooni ettepanekuga soovitakse lükata seaduse jõustumine 1. jaanuarile 2028, et enne jõustumist oleks võimalik seadus vajaduse korral üle vaadata ja seda muuta. **Laura Remmelgas** märkis, et jõustumise edasilükkamine läheks vastuollu kliimaaruannete koostamiseks ja kliimanõukoja töö alustamiseks kavandatud tähtaegadega. Tema sõnul ei ole seaduse rakendamise edasilükkamiseks põhjendust.

X. Lisada eelnõule paragrahv 22 järgmises sõnastuses:
„**§ 22. Seaduse jõustumine**
Käesolev seadus jõustub 1. jaanuaril 2028. aastal.“
Isamaa fraktsioon

Hanah Lahe küsis, milline on Isamaa Erakonna seisukoht kliimaeesmärkide saavutamise suhtes ja millisel kujul oleks kliimaseadust vaja. **Andres Metsoja** vastas, et Isamaa Erakonna fraktsiooni hinnangul ei ole kliimakindla majanduse seadust praegusel kujul vaja ning tegeleda tuleks Eesti ressursside väärindamisega. Ta ei osanud täpsustada, kas ja millisel kujul oleks kliimaseadust vaja. **Yoko Alender** märkis, et eelnõus on fossiilkütuste kasutamiseks ette nähtud erandid olukordades, kus alternatiivid puuduvad.

Hanah Lahe küsis Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esindajatelt, miks nad ei soovinud oma muudatusettepanekuid komisjonile tutvustada. **Madis Kallas** selgitas, et erakonna hinnangul on eelnõu oma ülesehituselt ja sisult vastuvõetamatu ega anna ettevõtjatele ja looduse kaitsele vajalikku selgust. Tema sõnul ei suuda ka esitatud muudatusettepanekud eelnõu puudusi kõrvaldada. **Yoko Alender** märkis, et erinevaid ühiskonnagruppe ei tuleks vastandada, sest kliimamuutuste peatamine ja nendega kohanemine on kõigi huvides. **Hanah Lahe** leidis, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon seisukoht eelnõu ja muudatusettepanekute suhtes on menetluse jooksul muutunud.

Züleyxa Izmailova märkis, et eelnõu on menetluse jooksul muutunud, ning küsis, kas teekaartide õiguslik tähendus on vahepeal muutunud. **Laura Remmelgas** selgitas, et eelnõu kohaselt kinnitab teekaardid valitsuskomisjon, mille koosseisu kuuluvad eelnõus nimetatud ministrid. Samuti on tugevdatud teekaartide seost kliimaaruandlusega ning täpsustatud teekaartide ajakohastamist, uute meetmete lisamist ja eesmärkide ülevaatamist juhul, kui kliimaaruandest nähtub, et eesmärkide suunas ei liiguta.

Yoko Alender võttis arutelu kokku, märkides, et huvirühmade seas oli vähe toetust teekaartide seaduses sätestamisele. Ta rõhutas, et käsitletavad muudatused on esitanud fraktsioonid või koostanud komisjon ning menetluses on järgitud ettenähtud korda. Alender leidis, et eelnõu üle peaks otsustama Riigikogu täiskogu, kuid tema hinnangul ei olda selleks veel valmis ja arutelu jätkub.

2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Jaak Aabi, Tanel Kiige, Andre Hanimäe, Züleyxa Izmailova algatatud keskkonnatasude seaduse täiendamise seaduse eelnõu (1028 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Yoko Alender märkis, et Vabariigi Valitsus eelnõu ei toeta, kuna eelnõus kavandatud muudatusi ei peeta eesmärkide saavutamiseks põhjendatuks. Ta meenutas, et Riigikogu on varem loonud süsteemi, mille kaudu suunatakse osa keskkonnatasudest Ida-Virumaale.

Madis Kallas selgitas, et eelnõuga tehakse ettepanek suunata Ida-Virumaa keskkonnaprogrammi 25% riigile laekuvast põlevkivi kaevandamisõiguse tasust lisaks sellele osale, mis laekub praegu kaevandamisega seotud kohalikele omavalitsustele. Ta märkis, et Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit väljendas 2023. aastal toetust sellele, et piirkonna loodusvarade kasutamisest saadavaid tulusid suunataks rohkem Ida-Virumaale. Kallas põhjendas ettepanekut piirkonna koondamiste, põlevkivilt teistele lahendustele ülemineku, piiri kontrolljoone sulgemise mõju ning kaevandamisega kaasnevate häiringutega. Tema hinnangul peaks riik andma rohkem tagasi piirkondadele, kus ressursi kasutamisega kaasnev häiring on suurim. See võiks vähendada pingeid ja aidata tulevikus teiste energiaprojektidega paremini edasi liikuda. Kallase esitatud näitliku arvutuse kohaselt laekus ligikaudu kaheksa miljoni tonni põlevkivi kaevandamisest riigile 42–43 miljonit eurot ning sellest 25% suunamine tähendaks Ida-Virumaa projektidele ligikaudu kümmet miljonit eurot. Ta lisas, et ettepanekut on arutatud juba aastaid ja see ei ole üksnes ühe erakonna algatus.

Yoko Alender küsis, kui suur osa põlevkivi kaevandamisõiguse tasust praegu kohalikele omavalitsustele laekub ja milleks on seda raha Ida-Virumaal kasutatud. **Madis Kallas** vastas, et tema teada laekub kaevandamise asukohajärgsele kohalikule omavalitsusele 0,275 eurot tonni kohta. Tal puudus täpsem ülevaade, milleks kohalikud omavalitsused saadud raha kasutasid, ning ta arvas, et ministeeriumil võib selle kohta olla rohkem teavet.

Yoko Alender küsis seejärel, mida tähendaks ettepanek riigieelarvele ja milliste vahendite arvelt tuleks Ida-Virumaale suunatav summa katta. **Madis Kallas** selgitas, et kõnealune tulu on riigieelarvesse juba arvestatud ja ettepanek tähendaks vahendite ümberjaotamist. Tema sõnul saaksid fraktsioonid esitada eelarve menetluses muudatusettepanekuid. Valitsuse või

ministeeriumi tagasiside põhjal võiks arutada ka Ida-Virumaale suunatava osa suurust. Kallas pidas oluliseks, et komisjon ja fraktsioonid annaksid piirkonnale sellekohase sõnumi.

Aivi-Aolaid Aas andis ülevaate Ida-Virumaa keskkonnaprogrammist, mille maht oli 2025. ja 2026. aastal kokku 2,93 miljonit eurot. 2025. aastal toetati ühe miljoni euroga Peipsi põhjaranniku kanalisatsioonitaristu rajamist ning 2026. aastal 1,93 miljoni euroga Püssi linna ühiskanalisatsiooni laiendamist. Ta lisas, et kaevandamise asukohajärgsele kohalikule omavalitsusele laekub põlevkivi kaevandamise eest 24 senti tonni kohta. Arvestades ka põlevkivi töötlemise asukohajärgsele omavalitsusele laekuvat osa, saavad kohalikud omavalitsused tema sõnul kokku 37 senti tonni kohta.

Yoko Alender küsis, kas eelnõu algatajad on fossiilkütuste kõrgeid maailmaturuhindu ja põlevkiviõlitootjate kasumeid arvestades kaalunud ettevõtetelt riigile laekuva osa suurendamist. **Madis Kallas** vastas, et seda võimalust on arutatud, kuid fraktsioon ei toetanud selle esitamist praeguse eelnõu osana. Ta märkis, et selline lahendus oleks riigieelarve suhtes neutraalne, kuid vähendaks kaevandavate ettevõtete kasumit. Kallase hinnangul peab riik saama ühise maavara kasutamise eest õiglast tasu ning kõrgete hindade ja kasumite korral on riigile laekuva osa suurendamine arutamist väärt.

Mait Klaassen küsis, milline on Ida-Virumaa programmi maht võrreldes teiste toetusprogrammidega, sealhulgas õiglase ülemineku vahenditega, ning kas selle raha jagamise kord erineb teiste programmide omast. **Aivi-Aolaid Aas** selgitas, et Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) keskkonnaprogrammi aastane maht on 13–14 miljonit eurot. Ida-Virumaa programm kuulub keskkonnaprogrammi alla, kuid selleks on eelarves eraldi ligikaudu kaks miljonit eurot. Ida-Virumaa omavalitsused võivad taotleda toetust ka keskkonnaprogrammi teistest meetmetest samadel alustel teiste omavalitsustega.

Yoko Alender küsis, kas omavalitsused on senise raha jagamise korraga rahul, milliseid projekte on rahastatud ning kui palju suureneks programmi maht eelnõu vastuvõtmisel. **Madis Kallas** hindas, et eelnõus kavandatud eraldis suurendaks programmi mahtu ligikaudu neli korda. **Aivi-Aolaid Aas** täpsustas, et kasv sõltuks aastast ja sellest, kas 25% arvestatakse kõigist laekunud tasudest või riigile jäävast osast. Seni ei ole omavalitsused avaldanud soovi raha jagamise süsteemi muuta. Aasa sõnul otsustatakse toetatav projekt omavalitsusliidus ning programmi on esitatud üks projekt.

Yoko Alender tegi ettepaneku eelnõu tagasi lükata. Hääletustulemusega 5 poolt (Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tarmo Tamm), 5 vastu (Züleyxa Izmailova, Madis Kallas, Lauri Laats, Andres Metsoja, Siim Pohlak), 0 erapooletut ei leidnud ettepanek toetust.
Yoko Alender lausus, et kuna menetlusettepanek eelnõu tagasi lükkamise kohta ei leidnud komisjoni toetust, siis otsus eelnõu edasise menetluse kohta tehakse Riigikogu täiskogu istungil.

Otsustati:
2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 25.11.2026 (poolt 9: Yoko Alender, Züleyxa Izmailova, Jüri Jaanson, Madis Kallas, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja, Tarmo Tamm; vastu: 0; erapooletuid: 0).

2.2. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Mait Klaassen (poolt 8: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Madis Kallas, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja, Siim Pohlak, Tarmo Tamm; vastu 0; erapooletuid 2: Züleyxa Izmailova, Mait Klaassen).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ja muinsuskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu

(950 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Yoko Alender andis ülevaate eelnõu menetlusest. Eelnõu esimene lugemine lõpetati 30. septembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks esitas Isamaa fraktsioon neli muudatusettepanekut ning lisaks oli ette valmistatud viis komisjoni poolt esitatavat muudatusettepanekut. Oma arvamuse eelnõule esitasid Eesti Taastuvenergia Koda ja Heldi Kell. Alender palus KliMi esindajatel esmalt kommenteerida kirjades esitatud seisukohti.

Rainer Persidski selgitas, et laekunud arvamustes käsitleti peamiselt keskkonnamõju mõiste täpsustamist, heaolu mõiste väljajätmist ja kultuuripärandile avalduva mõju hindamist. Kliimaministeeriumi hinnangul ei jäta keskkonnamõju mõiste täpsustus inimese tervist, kultuuripärandit ega vara hindamisest välja, vaid täpsustab, et mõju peab avalduma keskkonnas toimuva muutuse kaudu. Heaolu mõiste väljajätmise eesmärk on keskenduda olulisele keskkonnamõjule ning muuta menetluse fookus selgemaks, kuid see ei välista sotsiaal-majanduslike mõjude käsitlemist mõju hindamise aruandes. Persidski selgitas, et kultuuripärandi kaitse ei jää tagamata ka juhul, kui keskkonnamõju hindamist (KMH) või keskkonnamõju strateegilist hindamist (KSH) ei algatata. Muinsuskaitseametile jääks põhjendatud juhul õigus nõuda asjakohast uuringut, kui kavandatava tegevusega võib kaasneda oluline mõju kultuuripärandile. See hõlmaks nii kaitse all olevaid kui ka veel kaitse alla võtmata kultuuripärandi objekte.

Yoko Alender tegi ettepaneku vaadata muudatusettepanekud läbi muudatusettepanekute loetelu kavandis toodud järjekorras, nii et komisjoni muudatusettepanekuid selgitavad KliMi esindajad ja Isamaa fraktsiooni ettepanekuid nende esitaja. **Rainer Persidski** lisas, et KliMi tagasisidet tutvustatakse vastavate muudatusettepanekute käsitlemisel.

Merilin Šaitor selgitas, et vastavalt muudatusettepanekule 1 saab alates 1. jaanuarist kiirgusvaldkonna pädevaks asutuseks senise Keskkonnaameti asemel Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Esimese komisjoni muudatusettepanekuga muudetakse keskkonnaseadustiku üldosa seadust, et Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet saaks kasutada senist infosüsteemi ning jätkata katkestusteta kiirgustegevuslubade, sealhulgas meditsiiniteenustega seotud lubade menetlemist. **Jüri Jaanson** küsis, mis saab eelnõust 1064 SE ja miks ei jõuta vajalikku muudatust selle kaudu teha. **Merilin Šaitor** selgitas, et muudatus oli algselt kavandatud eelnõusse 1064 SE, kuid see ei jõua tõenäoliselt õigeks ajaks menetletud, sest selle esimene lugemine on alles ees. Seetõttu tehti ettepanek lisada muudatus käesolevasse eelnõusse.

1. Teha eelnõus järgmised sisuliselt seotud muudatused:

1.1. Muuta eelnõu pealkiri ja sõnastada see järgmiselt:

„Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ning muinsuskaitseseaduse muutmise seadus“

1.2. Täiendada eelnõu §-ga 2 järgmises sõnastuses:

„§ 2. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse muutmine

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 40^1 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Keskkonnaotsuste infosüsteemi kaasvastutavad töötlejad on Keskkonnaamet ja Keskkonnaagentuur. Kiirgusseaduse ning tuumaenergia ja -ohutuse seaduse kohases kiirgus- ja tuumaohutusalases tegevuses on kaasvastutav töötleja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Volitatud töötlejad määratakse andmekogu põhimääruses.“

1.3. Täiendada eelnõu §-ga 4 järgmises sõnastuses:

„§ 4. Seaduse jõustumine

Käesoleva seaduse § 2 jõustub 2027. aasta 1. jaanuaril.“

Keskkonnakomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 5: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Andres Metsoja, Hanah Lahe; vastu: 0; erapooletuid 1: Tarmo Tamm)

Andres Metsoja tutvustas Isamaa fraktsiooni muudatusettepanekut (antud loetelus nr 2), millega tehakse ettepanek jätta eelnõust välja keskkonnamõju mõiste uus sõnastus. Selle muudatusettepaneku käsitlemisel arutati ühtlasi sellele järgnevat kahte muudatusettepanekut, millega tehakse ettepanek säilitada seaduses viited heaolule. Ta rõhutas, et olulise ruumilise mõjuga objektide kavandamisel tuleb inimese tervist, elu- ja looduskeskkonda käsitleda terviklikult. Metsoja tõi näiteks kohalike omavalitsuste otsused laiendada tiheasustusalasid, mis võivad jätta elanikud ilma võimalusest saada hajaasustuse programmi kaudu toetust vee- ja kanalisatsioonisüsteemide korrastamiseks.

Rainer Persidski selgitas, et joogiveele avalduvat mõju käsitletakse KMH-s. Valitsuse eelnõu kohaselt jäävad keskkonnamõju mõistesse mõju inimese tervisele, kultuuripärandile ja varale, kuid täpsustatakse, et mõju peab toimima keskkonna kaudu. Isamaa fraktsiooni ettepaneku kohaselt jäetaks see täpsustus välja. **Jüri Jaanson** märkis, et joogivee kvaliteet on eelkõige terviseküsimus ja kuulub seetõttu KMH alla. Tema hinnangul on heaolu määratlemata õigusmõiste, mida saab väga laialt tõlgendada. **Andres Metsoja** leidis, et puhas joogivesi puudutab peale tervise ka inimeste heaolu.

Rainer Persidski selgitas, et heaolu väljajätmine puudutab järgmist muudatusettepanekut, kuid on seotud ka käsitletava keskkonnamõju mõistega. KliMi hinnangul peab mõju hindamisel keskenduma olulisele keskkonnamõjule ning heaolu mõiste väljajätmine annaks mõju hindamise raamistikule EL direktiiviga kooskõlas oleva fookuse.

Yoko Alender pani Isamaa fraktsiooni kolm muudatusettepanekut järjest hääletusele.

2. Jätta eelnõust välja § 1 punkt 1 .

Väljajäetav tekst:

***“1)** paragrahvi 2^1 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:*

„Keskkonnamõju käesoleva seaduse tähenduses on kavandatava tegevusega või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasnev vahetu või kaudne mõju keskkonnale, sealhulgas keskkonna kaudu toimiv mõju inimese tervisele, kultuuripärandile või varale.“;”

Isamaa fraktsioon
Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 5 : Züleyxa Izmailova, Madis Kallas, Lauri Laats, Siim Pohlak, Andres Metsoja; vastu 5: Jüri Jaanson, Hanah Lahe, Yoko Alender, Mait Klaassen, Tarmo Tamm; erapooletuid: 0)

3. Jätta eelnõust välja § 1 p 2.

Väljajäetav tekst:

“2) paragrahvist 2[2] jäetakse välja sõnad „ja heaolu“;”

Isamaa fraktsioon
Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 5 : Züleyxa Izmailova, Madis Kallas, Lauri Laats, Siim Pohlak, Andres Metsoja; vastu 5: Jüri Jaanson, Hanah Lahe, Yoko Alender, Mait Klaassen, Tarmo Tamm; erapooletuid: 0)

4. Jätta eelnõust välja § 1 p 7.

Väljajäetav tekst:

“7) paragrahvi 3[1] lõikest 2 jäetakse välja tekstiosa „, heaolule“;”

Isamaa fraktsioon
Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 5 : Züleyxa Izmailova, Madis Kallas, Lauri Laats, Siim Pohlak, Andres Metsoja; vastu 5: Jüri Jaanson, Hanah Lahe, Yoko Alender, Mait Klaassen, Tarmo Tamm; erapooletuid: 0)

Ülle Luiks tutvustas KliMi ettepanekut asendada veekogude süvendamise, merre kaadamise ja veekogudesse tahkete ainete paigutamise puhul automaatne KMH kohustus juhtumipõhise eelhindamisega. Eelnõus puudutas muudatus merd, kuid OÜ Maves analüüsi põhjal laiendati seda ka teistele veekogudele. Eelhindamisel võetakse arvesse tegevuse mahtu ja iseloomu, asukohta, veekogu seisundit ning keskkonnaväärtusi. Kui eelhindamisel selgub KMH vajadus, algatatakse KMH.

Yoko Alender palus tutvustada ettepaneku aluseks olnud OÜ Mavese analüüsi. **Ülle Luiks** selgitas, et analüüsis vaadeldi KMH kohustuse aluseid ja künniseid, eelkõige tegevusi, mille puhul kohustus ei tulene EL direktiivist, ning võrreldi teiste riikide praktikat. KMH algatamise vajaduse otsustab eelhinnangu põhjal tegevusloa andja.

Mait Klaassen küsis, kui täpselt saab eelhinnangus hinnata eri aegadel tekkinud ja erineva koostisega setteid. **Ülle Luiks** vastas, et eelhinnangu andmisel tuleb läbi analüüsida ettenähtud kriteeriumid, sealhulgas tegevuse maht ja asukoht ning see, kas tegemist on korduva süvendamise või uue tegevusega.

Andres Metsoja küsis, kas arendaja peab kavandatava tegevuse mahu ise määratlema. **Ülle Luiks** kinnitas, et arendaja kirjeldab tegevust ja selle mahtu tegevusloa taotluses.

5. Teha eelnõu §-s 1 järgmised sisuliselt seotud muudatused:

5.1. Jätta välja punkt 11, muutes vastavalt järgnevate punktide numbreid:

Väljajäetav tekst:

11) paragrahvi 6 lõike 1 punktid 17 ja 17[1] muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„17) Peipsi järve, Lämmijärve ja Pihkva järve süvendamine alates pinnase mahust 10 000 kuupmeetrit või muu veekogu, välja arvatud meri, süvendamine alates pinnase mahust 500 kuupmeetrit;

17[1]) Peipsi järve, Lämmijärve ja Pihkva järve tahkete ainete paigutamine alates ainete mahust 10 000 kuupmeetrit, vooluveekogusse tahkete ainete paigutamine alates ainete mahust 2000 kuupmeetrit või muusse veekogusse, välja arvatud meri, tahkete ainete paigutamine alates ainete mahust 500 kuupmeetrit;“;

5.2. Muuta punkt 12 (uues tekstis punkt 11) ja sõnastada see järgmiselt:

11) paragrahvi 6 lõike 1 punktid 17, 17[1], 21, 24, 31[1], 33 ja 34 tunnistatakse kehtetuks;

Keskkonnakomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 5: Jüri Jaanson, Hanah Lahe, Yoko Alender, Mait Klaassen, Tarmo Tamm; vastu: 0; erapooletuid: 0)

Rainer Persidski selgitas, et kuuenda muudatusettepaneku aluseks olevad ettepanekud jätkavad eelnõu algset eesmärki asendada kohustuslik KMH juhtumipõhise eelhindamisega olukordades, kus KMH vajalikkus tuleb välja selgitada. Ettepanekud lisati hiljem, sest nende aluseks olnud analüüs valmis pärast eelnõu koostamist.

Ülle Luiks tutvustas loomakasvatusfarme puudutavat muudatusettepanekut, mis põhineb Maves OÜ analüüsil. Kodulindude puhul eristatakse broilereid ja munakanu ning künnised viiakse kooskõlla EL KMH direktiiviga. Broilerifarmide künniseks sätestatakse 85 000 lindu, munakanade künnis jääb 60 000 linnule ning seafarmide künniseid ei muudeta. Veisefarmide puhul asendatakse automaatne KMH kohustus juhtumipõhise eelhindamisega.

Andres Metsoja küsis, kas muudatus muudab nõudeid rangemaks või leebemaks. **Ülle Luiks** vastas, et broilerifarmide puhul nõuded leevenevad, munakanade puhul jäävad aga samaks.

Mait Klaassen küsis, kas broilerite künnis arvestab farmis peetavate lindude arvu või aasta jooksul kasvatatavate lindude koguarvu, kuna broilereid kasvatatakse aasta jooksul mitu vooru. **Ülle Luiks** selgitas, et künnis näitab lindude maksimaalset arvu, mida rajatavas farmis saab kasvatada.

Yoko Alender palus kinnitada, et automaatse KMH kohustuse kaotamine ei vabasta ettevõtjat keskkonnanõuete täitmisest. **Ülle Luiks** selgitas, et keskkonnanõudeid tuleb endiselt järgida ning kui eelhindamisel selgub oluline keskkonnamõju, tuleb algatada KMH. **Rainer Persidski** lisas, et keskkonnaload, registreeringud ja muud valdkondlikud nõuded jäävad kehtima.

Tarmo Tamm küsis samuti, kas künnis väljendab farmis kasvatatavate loomade arvu konkreetsel ajahetkel või aasta jooksul. **Ülle Luiks** vastas, et tegemist on loomade maksimaalse arvuga, mida farmis saab kasvatada.

Jüri Jaanson küsis, kui täpselt loomade arvu kontrollitakse ja kas künniste rakendamisel võib tekkida kaalutlusruum. **Rainer Persidski** vastas, et arvuliste künniste puhul ei tohiks tõlgendamisruumi olla, kuid märkis, et ei oska kontrollimise üksikasju täpsemalt selgitada.

Seejärel pani Alender komisjoni muudatusettepaneku hääletusele.

6. Täiendada § 1 pärast punkti 12 (uues numeratsioonis punkt 11) punktiga järgmises sõnastuses, muutes vastavalt järgnevate punktide numbreid:

„**12)** paragrahvi 6 lõike 1 punkt 27 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„27) niisuguse kodulinnu- või seafarmi rajamine, kus saab kasvatada rohkem kui 85 000 broilerit, 60 000 munakana, 3000 siga kehamassiga üle 30 kilogrammi või 900 emist;“

Keskkonnakomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 6: Jüri Jaanson, Hanah Lahe, Yoko Alender, Mait Klaassen, Tarmo Tamm, Siim Pohlak; vastu: 0; erapooletuid: 0)

Elle Kaur selgitas, et 7. muudatusettepanekuga parandatakse eelnõu punktis 17 olevat ebaõiget viidet ning lisatakse viide eelhinnangu kavandile. Ta rõhutas, et tegemist on tehnilise, kuid muutmiskäsu korrektseks rakendamiseks vajaliku parandusega.

7. Muuta eelnõu § 1 punkt 17 ja sõnastada järgmiselt:
„**17)** paragrahvi 6^1 lõiget 5 täiendatakse pärast sõna „eelhinnangu“ tekstiosaga „ning käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud eelhinnangu kavandi“;

Keskkonnakomisjon
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus 10: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tarmo Tamm, Siim Pohlak, Züleyxa Izmailova, Madis Kallas, Lauri Laats, Andres Metsoja).

Elle Kaur selgitas, et 8. muudatusettepanek koosneb kahest tehnilisest parandusest. Eelnõu§ 1 punktiga 48 jäetakse sõnad „ja avalikku arutelu“ välja KeHJS § 16 lõikest 5 ning § 17 pealkirjast ja lõikest 2. Lisaks jäetakse eelnõu § 1 punktiga 51 samad sõnad välja ka KeHJS § 17 lõikest 2. Kuna eelnimetatud sõnade normist väljajätmine on eelnõus ette nähtud kaks korda, tehakse eelnõu § 1 punktides 48 ja 51 asjakohased muudatused.

8. Eelnõu §-s 1 teha järgmised sisuliselt seotud muudatused:
8.1. muuta punkt 48 ja sõnastada järgmiselt:
48) paragrahvi 16 lõikest 5 ja § 17 pealkirjast___ jäetakse välja sõnad „ja avaliku arutelu“;

8.2. muuta punkt 51 ja sõnastada järgmiselt:
51) paragrahvi 17 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(2) Juhtekspert või eksperdirühm teeb koos arendajaga keskkonnamõju hindamise programmi avaliku väljapaneku ajal programmi kohta tehtud ettepanekute ja vastuväidete alusel programmis vajalikud parandused ja täiendused, selgitab ettepanekute ja vastuväidete arvestamist või põhjendab arvestamata jätmist ning vastab esitatud küsimustele.“
Keskkonnakomisjon
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus 10: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tarmo Tamm, Siim Pohlak, Züleyxa Izmailova, Madis Kallas, Lauri Laats, Andres Metsoja).

Andres Metsoja kirjeldas eelnõus kavandatud sätet, mille kohaselt võib juhul, kui KMH-d või KSH-d ei algatata, teha kultuuripärandile avalduva mõju täpsemaks väljaselgitamiseks vajaduse korral uuringu.

Rainer Persidski täpsustas, et Isamaa fraktsiooni muudatusettepanekuga soovitakse kõnealune säte eelnõust välja jätta. KliM peab sätet vajalikuks, sest see annab Muinsuskaitseametile õiguse nõuda uuringut ka juhul, kui KMH-d või KSH-d ei algatata, kuid võimalikku mõju kultuuripärandile on siiski vaja hinnata. Persidski sõnul osales Muinsuskaitseamet eelmisel aastal ligikaudu 30–40 eelhindamise menetluses ning uuringut nõuti kuni 10% juhtudest.

Seejärel pani **Yoko Alender** Isamaa fraktsiooni muudatusettepaneku hääletusele.

9. Jätta eelnõust välja § 2.

Väljajäetav tekst:

"§ 2. Muinsuskaitseseaduse muutmine

Muinsuskaitseseaduse § 46 täiendatakse lõikega 1^1 järgmises sõnastuses:

„(11) Kui keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõigete 2 ja 2^1 ning § 33 lõike 2 kohase eelhinnangu tulemusena jäetakse keskkonnamõju hindamine või keskkonnamõju strateegiline hindamine algatamata, kuid kavandatava tegevusega või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega võib kaasneda oluline mõju mälestisele, muinsuskaitsealale, kehtivas planeeringus, uuringus, eksperthinnangus või muudes avalikult kättesaadavates andmetes tuvastatavale kultuuripärandiobjektile või -alale, tehakse mõju täpsemaks väljaselgitamiseks vajaduse korral uuring.“."

Isamaa fraktsioon
Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 4: Siim Pohlak, Madis Kallas, Lauri Laats, Andres Metsoja; vastu 5: Jüri Jaanson, Hanah Lahe, Yoko Alender, Mait Klaassen, Tarmo Tamm; erapooletuid: 0)

Otsustati:
3.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 25.11.2026 (konsensus: Yoko Alender, Züleyxa Izmailova, Jüri Jaanson, Madis Kallas, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja, Siim Pohlak, Tarmo Tamm).
3.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Yoko Alender, Züleyxa Izmailova, Jüri Jaanson, Madis Kallas, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja, Siim Pohlak, Tarmo Tamm).
3.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 09.12.2026 14:00 (konsensus: Yoko Alender, Züleyxa Izmailova, Jüri Jaanson, Madis Kallas, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja, Siim Pohlak, Tarmo Tamm).

4. Vabariigi Valitsuse algatatud maapõueseaduse, maakatastri seaduse ja riigivaraseaduse muutmise seaduse (taastuvenergiatootmise arendamine kaevandamisloaga alal) eelnõu (698 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Yoko Alender märkis, et Rain Epleri muudatusettepanekud on juba läbi vaadatud ja hääletatud. Seejärel võeti arutusele Tarmo Tamme ettepaneku alusel koostatud komisjoni muudatusettepanek, millega sätestatakse kaevandamisloa omaja eelisõigus.

Reeli Sildnik selgitas, et eelisõigust käsitleva sätte sõnastuses on tehtud tehnilisi, keelelisi ja normitehnilisi parandusi. **Eike Pärnamägi** märkis, et sõnastus on meilitsi läbi arutatud, seisukohad on esitatud ning kokku on lepitud lahendusega edasi minna.

Yoko Alender tutvustas taastuvenergia ehitamiseks ja tootmiseks sõlmitud hoonestusõiguse lepingu alusel riigile laekuva tasu jaotust, mille kohaselt kantakse 40% tasust hoonestusõigusega koormatud riigimaa asukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele ning 60% jääb riigile.

Liis Lepik selgitas, et riigi suuremat osa põhjendavad hoonestusõiguse seadmise ja enampakkumise korraldamisega kaasnevad kulud. **Kairit Eha** lisas, et lahendus on kohalike omavalitsuste rahastamise eest vastutanud ministeeriumi esindajatega läbi arutatud ja nad toetavad seda. Sõnastusega soovitakse vältida olukorda, kus kohalik omavalitsus peaks talle kantud raha hiljem riigile tagasi maksma. Kohalikule omavalitsusele kantakse 40% riigile tegelikult tuluna laekuvast iga-aastasest hoonestusõiguse tasust.

Tarmo Tamm küsis, kas juhul, kui komisjon oleks teinud ettepaneku jagada tasu 60% kohalikule omavalitsusele ja 40% riigile, oleks Rahandusministeerium pakkunud kompromissina tasu võrdset jaotamist. **Liis Lepik** vastas, et ettepanek jätta 60% riigile ja suunata 40% kohalikule omavalitsusele lähtub riigi suurematest kuludest. Ta lisas, et Rahandusministeerium ei näe täiendava tasu kohalikele omavalitsustele suunamiseks suurt vajadust, sest neile laekub juba taastuvenergia tasu ja muid toetusi. Kui komisjon soovib siiski osa hoonestusõiguse tasust kohalikele omavalitsustele suunata, peab Rahandusministeerium sobivaks jaotust 60% riigile ja 40% kohalikule omavalitsusele.

Tarmo Tamm küsis, kas Rahandusministeeriumi esindajad leiavad, et nemad seisavad riigi huvide eest, kuid komisjon mitte. **Liis Lepik** kinnitas, et sellist seisukohta neil ei ole.

Andres Metsoja leidis, et riigimaa enampakkumisel kasutusse andmisest saadava tulu jagamine kohaliku omavalitsusega on õiglane, sest tasu maksab arendaja ja see ei tule maksutulust. **Yoko Alender** märkis, et kaevandamisluba on juba välja antud, ning kahtles, kas taastuvenergia tootmine põhjustab kaevandamisest suuremat häiringut. Ta lisas, et ei ole tasu jagamise ettepaneku vastu.

Andres Metsoja lisas, et kogukonnal on ootus kaevandatud ala korrastamisele. Kui riik soovib kasutada ala taastuvenergia tootmiseks, võib kavandatav lahendus olla kompromiss kaevandamisloa omaja, kogukonna ja riigi vahel. **Yoko Alender** nõustus ning võttis järgmisena arutusele maapõueseaduse korrastamistingimusi käsitleva kuuenda muudatusettepaneku.

Harry Kuivkaev selgitas, et kuuenda muudatusettepanekuga täpsustatakse algses eelnõus sisaldunud korrastamiskava eesmärki, sisu ja etappe. KliM toetab muudatusettepanekuga edasi liikumist.

Züleyxa Izmailova küsis, kas komisjonile on saadetud turbaalade künnise aluseks olnud analüüs. **Yoko Alender** tuletas meelde varasemat ettepanekut lisada künnise põhjendus teise lugemise seletuskirja. **Harry Kuivkaev** kinnitas, et analüüs on komisjonile saadetud, ning märkis, et muudatusettepanekute kohta koostatakse eraldi selgitused. **Yoko Alender** täpsustas, et selgitus tuleb lisada eelnõu teise lugemise seletuskirja.

Siim Pohlak küsis, kas asula lähedal asuvale kaevandatud alale võib kavandatud korrastamise asemel rajada tuulikud ning kas sellisel juhul tuleb läbida tavapärane menetlus. **Harry Kuivkaev** selgitas, et taastuvenergia rajatiste kavandamisel tuleb läbida kehtiva korra kohane mõjuhindamine ja detailplaneering. Kõnealune korrastamiskava puudutab üksnes

taastuvenergia arendamiseks piiritletud ala. Ülejäänud kaevandamisloaga ala korrastatakse korrastamisprojekti või korrastamistingimuste alusel.

Yoko Alender võttis järgmisena arutusele eelnõu § 1 punkti 9 (uues tekstis). **Reeli Sildnik** selgitas, et § 1 punktis 9 kavandatud muudatust ja selle vajalikkust on varasematel komisjoni istungitel arutatud. Täiendava eksperdi kaasamine ei ole kohustuslik. Võimaluse korral võib kasutada sama eksperti, kuid vajaduse korral võib kaasata ka täiendavaid eksperte. Küsimust on käsitletud ka bürokraatia vähendamise seisukohast. **Harry Kuivkaev** täpsustas, et Keskkonnaameti praktikas kaasatakse korrastamistingimuste ja -projektide ning edaspidi ka korrastamiskavade hindamisse eksperte. Eksperdi kaasamise sätestamise eesmärk on anda praktikale õiguslik tugi ja võimaldada selleks vajalikku rahastamist.
Yoko Alender tegi ettepaneku jätkata muudatusettepanekute hääletamisega.

X. Eelnõu § 1 punktis 7 muuta maapõueseaduse (MaaPS) § 80 lõige 2^6 ja sõnastada järgmiselt:
„(2^6) Korrastamise eesmärgi saavutamiseks peab hoonestusõiguse saaja enne hoonestusõiguse lepingu sõlmimist planeeringu koostamisel ja projekteerimistingimuste taotlemisel koostama ala korrastamise kava, milles kirjeldatakse taastuvenergia arendusala korrastamise meetmeid, sealhulgas maapinna silumist ja tasandamist, jäätmete kõrvaldamist, vee- ja drenaažisüsteemide korrastamist, ala taimestamist, ligipääsu tekitamist ning ala kohandamist taastuvenergia tootmise otstarbel sobivaks, võttes võimaluse korral arvesse kehtiva kaevandamisloa korrastamissuunda. Kava tuleb koostada nii ehitisega koormatava kui ka mittekoormatava ala kohta.“
Selgitus: *Teatavasti on juba kaevandamisloa taotlemisel paika pandud maa-ala korrastamise suund ja mitmel juhul on olemas juba ka korrastamisprojekt, aga see on algse kaevandatava ala piirides. Kui ammendatud osa antakse taastuvenergia tootmiseks, siis selle eraldatud ala korrastamise detailid muutuvad. Kuna alale enam ei jää kehtima kaevandamisluba, mille osas korrastamisprojekt on kehtiv, siis peab kindel olema, et korrastatakse see ala eraldi, aga seda siis kava alusel. Selle kava koostab ja esitab hoonestaja ehk energia tootja. Seda on vaja, et taastuvenergia tootmiseks kasutatav ala oleks samuti korrastatud, aga arvestaks samal ajal ka tootmist ja vajalikke ehitisi. Võimalust mööda tuleb säilitada enne paika pandud terviklik korrastamissuund (näiteks mets vms). Korrastamise detailid tuleb eraldi kirjeldada ja võtta arvesse kõiki lisatud lõikes kirjeldatud aspekte (maapinna silumist ja tasandamist, jäätmete kõrvaldamist, vee- ja drenaažisüsteemide korrastamist, ala taimestamist, ligipääsu tekitamist). Korrastamiskavas kirjeldatu peab kajastuma projekteerimistingimustes ja tööd teostatud vastavalt sellele kavale.*

Keskkonnakomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 7: Lauri Laats, Andres Metsoja, Jüri Jaanson, Hanah Lahe, Yoko Alender, Mait Klaassen, Tarmo Tamm; vastu: 0; erapooletuid: 0)

X. Täiendada eelnõu § 1 pärast punkti 8 punktiga järgmises sõnastuses, muutes vastavalt järgnevate punktide numbreid:
„9) paragrahvi 80 täiendatakse lõigetega 6^1 – 6^3 järgmises sõnastuses:
„(6^1) Turba kaevandamisel eelistatakse selliseid kaevandatud maa korrastamise viise, mis toetavad süsiniku sidumist ja elurikkuse taastumist.
(6^2) Käesoleva paragrahvi lõikes 6^1 nimetatud korrastamisviiside täpse loetelu ja kirjelduse kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.
(6^3) Korrastamistööde tegemisse tuleb vajaduse korral kaasata ekspert. Eksperdi kaasamise kohustuse võib Keskkonnaamet ette näha korrastamistingimustes.“
Selgitus: *Sätte eesmärk on suunata turbatootmisalasid korrastama elurikkust ja*

kliimaeesmärke toetaval moel. Selleks nähakse määrusega ette, et nii turba kaevandamisloa korrastamissuuna määramisel kui ka turbatootmisala korrastamistingimuste väljastamisel eelistatakse korrastamisviise, milleks on märgala, metsamaa ja põllumajandusmaa. Lõikega 6[2] luuakse volitusnorm turbatootmisalade korrastamisviiside täpsustamiseks. Määruses määratletakse sobivaimad lahendused vastavalt turbaala looduslikele tingimustele, nagu jääkturba kihi paksus, ala veerežiim ja muud ökohüdroloogilised omadused. Korrastamistegevused kavandatakse lähtuvalt konkreetse ala iseärasustest, kuid vajadusel võib rakendada ka ühel turbaalal mitut korrastamisviisi. Näiteks võib osa alast korrastada metsamaaks, samal ajal kui ülejäänud osa kujundatakse ümber märgalaks, võimaldades ala terviklikku ja paindlikku taastamist.
Lõike 6[3] eesmärk on tagada, et turbatootmisalade korrastamistööd tagaks hea turbaala keskkonnaseisundi ja oleksid teostatud erialaselt pädeva isiku nõustamisel. Selleks võimaldab säte Keskkonnaametil korrastamistingimustes või projektis ette näha eksperdi kaasamise kohustuse. Eksperdi kaasamine on vajalik eelkõige juhtudel, kui tegemist on tehniliselt, hüdroloogiliselt või ökoloogiliselt keerukate korrastusviisidega. Paragrahvi 81 lõige 2[1] määrab, kas korrastamise lahendus esitatakse korrastamistingimustes või projektis. Seega võib korrastamistingimuste koostamisele ja andmisele kaasata eksperdi. Projekt on vajalik keeruka tehnilise lahenduse korral, ekspert aga sobiva korrastamisviisi valikul sõltumata sellest, kas koostatakse projekt.

Keskkonnakomisjon
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 7: Lauri Laats, Andres Metsoja, Jüri Jaanson, Hanah Lahe, Yoko Alender, Mait Klaassen, Tarmo Tamm; vastu: 0; erapooletuid 1: Züleyxa Izmailova)

X. Teha eelnõus järgmised sisuliselt seotud muudatused:

X.1. Eelnõu § 1 punktis 13 (uues tekstis punkt 14) muuta maapõueseaduse (MaaPS) § 90 lõige 5[1] ja sõnastada järgmiselt:
„(5[1]) Riigile kuuluva kinnisasja või selle osa, mis on kehtiva kaevandamisloaga määratud kaevandamiseks, võib kasutada anda taastuvenergia ehitise ehitamise ja taastuvenergia tootmise eesmärgil, kui selleks on käesoleva seaduse § 14 lõike 2[1] punkti 4 alusel antud luba.“;

X.2. Eelnõu § 1 punktis 13 (uues tekstis punkt 14) muuta MaaPS § 90 lõike 5[2] sissejuhatav lauseosa ja sõnastada järgmiselt:
„Käesoleva paragrahvi lõikes 5[1] nimetatud kinnisasja või selle osa taastuvenergia ehitise ehitamise ja taastuvenergia tootmise eesmärgil kasutamise õigust taotlev isik esitab riigivara valitsejale või tema volitatud asutusele hoonestusõiguse taotluse, milles märgitakse vähemalt:“

X.3. Eelnõu § 1 täiendatakse pärast punkti 14 (uues tekstis punkt 15) punktiga järgmises sõnastuse, muutes vastavalt järgnevate punktide numbreid:
„16) seadust täiendatakse §-ga 90[1] järgmises sõnastuses:

„§ 90[1]. Enampakkumine kaevandamisloaga ala kasutada andmiseks taastuvenergia ehitise ehitamise ja taastuvenergia tootmise eesmärgil

(1) Käesoleva seaduse paragrahvi 90 lõikes 5[1] sätestatud riigile kuuluva kinnisasja või selle osa, mis on kehtiva kaevandamisloaga määratud kaevandamiseks, võib riigivaraseaduse kohaselt riigivara valitseja või tema volitatud asutus enampakkumise korras taastuvenergia ehitise ehitamise ja taastuvenergia tootmise eesmärgil kasutada anda kuni 50 aastaks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhul on kasutada antavat kinnisasja või selle osa enne enampakkumist kehtiva kaevandamisloa ja käesoleva seaduse § 90 lõike 5 alusel antud maakasutusõiguse alusel kasutanud isikul, kes osales enampakkumisel, kuid ei osutunud võitjaks, õigus kinnisasi või selle osa enda kasutada saada enampakkumisel kujunenud hinnaga, kui ta viie tööpäeva jooksul enampakkumise tulemuste teatavaks tegemisest arvates kinnitab

kirjalikult, et kasutab seda õigust. Kui käesolevas lõikes nimetatud õigustatud isikuid on mitu, eelistatakse isikut, kes kasutas kõnealust kinnisasja või selle osa suuremas ulatuses.“;
X.4. Eelnõu § 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„§ 3. Riigivaraseaduse muutmine
Riigivaraseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 19 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(5) Vabariigi Valitsuse nõusolekut ei ole vaja:
1) eluruumi kasutusse andmisel;
2) kohaliku omavalitsuse üksusele riigivara kasutamiseks andmisel seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks;
3) käesoleva seaduse § 18^1 lõike 2 punktides 4 ja 5 sätestatud juhtudel;
4) kinnisasja kasutusse andmisel avalikul enampakkumisel taastuvenergia tootmise eesmärgil tähtajaga üle 10 aasta.“;

2) paragrahvi 66 lõige 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
"(8) Kui kinnisasi jääb käesoleva paragrahvi lõikes 6 või 7 või maapõueseaduse § 90^1 lõikes 2 nimetatud õigustatud isikust tulenevatel põhjustel tähtajaks võõrandamata või kasutusse andmata, on enampakkumise võitjal õigus sõlmida kinnisasja omandamise või kasutusleping korraldaja määratud tähtaja jooksul.“;

3) paragrahvi 68 lõiget 6 täiendatakse pärast tekstiosa “§ 66 lõigetes 6 ja 7” tekstiosaga “või maapõueseaduse § 90^1 lõikes 2”.

Selgitus:
X.1. *Paragrahvi 90 lõikest 5^1 jäetakse välja viide riigivaraseadusele, kuna maapõueseadusesse lisatakse uus § 90^1, milles reguleeritakse riigile kuuluva kinnisasja või selle osa kasutusse andmise korda. Lisaks jäetakse õigusselgust tagava muudatusena välja sõnad „teisele isikule“.*
X.2. *Paragrahvi 90 lõigetes 5^1 ja 5^2 tehakse terminoloogiline täpsustus, kuna hoonestusõiguse seadmine ei ole seotud üksnes ehitise ehitamisega, vaid ka taastuvenergia tootmisega. Taastuvenergia tootmiseks võib lisaks tootmisehitistele olla vajalik rajada ka muid tootmise toimimiseks vajalikke rajatisi ja taristut, näiteks juurdepääsuteid, elektripaigaldisi, siderajatisi ja energiasalvestusseadmeid. Muudatuse eesmärk on võimaldada taastuvenergia tootmisega seotud ehitisi ja rajatisi kavandada tervikliku lahendusena, arvestades nii energia tootmist kui ka selle salvestamiseks ja tootmissüsteemi toimimiseks vajalikku taristut. See hõlmab muu hulgas tuule- ja päikeseenergia tootmist, energiasalvestust ning nende toimimiseks vajalikke rajatisi ja taristut.*
X.3. *Ettepanekuga soovitakse eelnõusse lisada enampakkumise korraldamist puudutav säte. Avalike enampakkumiste vahendusel tehtud tehingud loetakse Euroopa Kohtu praktika järgi turutingimustel tehtud tehinguteks ning seejuures eeldatakse, et enampakkumisel pakutud kõrgeim hind vastab turuhinnale.*

Riigile kuuluva kinnisasja või selle osa, mis on kehtiva kaevandamisloaga määratud kaevandamiseks, võib anda teisele isikule kasutada enampakkumise korras. Enampakkumine toimub riigivaraseaduses sätestatud enampakkumise korraldamise aluste ja põhimõtete järgi.

Peale enampakkumise edukaks tunnistamist ja pakkumise võitja selgumist on enampakkumisel osalenud kasutusse antavat kinnisasja või selle osa enne enampakkumist kehtiva kaevandamisloa ja maapõueseaduse § 90 lõike 5 alusel antud maakasutusõiguse alusel kasutanud isikul, õigus kinnisasi või selle osa kasutusse saada enampakkumisel kujunenud hinnaga, kui ta viie tööpäeva jooksul enampakkumise tulemuste teatavaks tegemisest arvates kinnitab kirjalikult, et kasutab seda õigust. Kui õigustatud isikuid on mitu, eelistatakse isikut, kes kasutas kasutusse antavat kinnisasja või selle osa suuremas ulatuses. Tegemist on sarnase eesõigusega, nagu sätestavad riigivaraseaduse § 66 lõiked 6 ja 7, mille rakendamine on korraldatud samamoodi. Kehtiva kaevandamisloa omaja, kellel on ka vastav maakasutusõigus, on eelnimetatud eesõigustatud isikuks.

Eesõiguse kasutaja saab astuda enampakkumise võitja asemel tehingusse samadel tingimustel ja sama (kõrgeima) hinnaga.

Eesõigus ei kõrvalda mitme pakkuja osalemise võimalust ega objektiivset hinnavõrdlust, mistõttu ei ole see meede iseenesest vastuolus riigiabi õigusega. Riske aitavad maandada ettepanekus sisalduvad tagatised: (1) enampakkumine on avatud kõikidele huvitatud isikutele, pakkujate ring pole kuidagi piiratud; (2) enampakkumise teade avaldatakse avalikult ja läbipaistvalt Ametlikes Teadaannetes, mistõttu on eesõiguse olemasolu kõigile huvitatud isikutele juba pakkumuse esitamisel teada ja arvestatav; (3) eesõigus ei anna selle omajale võimalust pakkuda madalamat hinda ega soodsamaid tingimusi, vaid üksnes astuda lepingusse enampakkumise võitjaga samadel tingimustel; (5) eesõiguse kasutamise tähtaeg on selgelt piiritletud.

X.4. *Eelnõus täiendatakse riigivaraseaduse muudatust punktidega 2 ja 3, kus lisatakse riigivara enampakkumist reguleerivatesse sätetesse viited maapõueseaduse § 90[1] lõikele 2, mis reguleerib enampakkumisele kohalduvat erandit analoogselt riigivaraseaduse § 66 lõigetega 6 ja 7.*

Keskkonnakomisjon
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 7: Lauri Laats, Andres Metsoja, Jüri Jaanson, Hanah Lahe, Yoko Alender, Mait Klaassen, Tarmo Tamm; vastu: 0; erapooletuid 1: Züleyxa Izmailova)

X. Eelnõu § 1 täiendatakse pärast punkti 14 (uues tekstis punkt 15) punktiga järgmises sõnastuses, muutes vastavalt järgnevate punktide numbreid:
„17) seadust täiendatakse §-ga 90[2] järgmises sõnastuses:
"**§ 90[2]. Taastuvenergia ehitise ehitamiseks ja taastuvenergia tootmiseks sõlmitud hoonestusõiguse lepingu alusel makstava tasu laekumine**
(1) Käesoleva seaduse § 90[1] lõikes 1 sätestatud juhul sõlmitud riigimaale sõlmitud hoonestusõiguse seadmise lepingu alusel riigile laekunud iga-aastasest hoonestusõiguse tasust kantakse 40 protsenti hoonestusõigusega riigimaa asukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud summa kantakse kohaliku omavalitsuse üksusele hoonestusõiguse tasu riigile laekumise aastale järgneva aasta 20. jaanuariks.

(3) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hoonestusõigusega koormatud kinnisasi asub mitme kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil, jaotatakse samas lõikes nimetatud summa nende vahel proportsionaalselt hoonestusõigusega kattuva territooriumi osa suurusega."

Selgitus: *Sätte kohaselt kantakse KOVidele riigile makstud iga-aastasest hoonestusõiguse tasust 40%.*
Sätte sõnastamisel on silmas peetud, et tasutav osa ei hõlmaks ettemaksuna makstavat tasu osa, kuna sellest osa KOVile kandmine tekitaks riski, et kui ettemaksuna saadud summast tuleb lepingu ennetähtaegsel lõppemisel osa hoonestajale tagasi maksta, siis ei pruugi KOVil olla võimalik seda enam tagastada. Selle riski maandamiseks on kasutatud sõnastust "iga-aastasest hoonestusõiguse tasust", mis ei hõlma enne hoonestusõiguse seadmist makstavat ühekordset tasu ehk hoonestusõiguse müügihinda.
KOVile kantav summa eraldatakse sellele aastale järgneva aasta 20. jaanuariks, mil vastav tasu peaks olema riigieelarvesse hoonestuslepingu alusel laekunud.
Taastuvenergia tootmise eesmärgil toimunud enampakkumiste tulemusel sõlmitavates hoonestusõiguse lepingutes on iga-aastase hoonestusõiguse tasu maksmine kavandatud maakasutustasuna ja tootmistasuna, millel on erinevad tähtajad. Näiteks 2026. aastal toimunud

enampakkumistel on kavandatud lepingutes sätestada maakasutustasu aastamakse tähtajaks 30. jaanuar ning tootmistasu või arvestusliku tootmistasu tähtajaks 31. oktoober. Maakasutustasu makstakse jooksva aasta eest ette ja tootmistasu selle maksmise tähtajale eelneva aasta eest. Seega peaks uue aasta 20. jaanuariks olema riigile laekunud mõlemad eelmise aasta eest tasumisele kuuluvad summad. Tasumata hoonestusõiguse tasu KOVile kantava osa arvutamisel arvesse ei võeta ning seetõttu ei teki riigil kohustust tasuda KOVile osa hoonestaja poolt tasumata summast. Samuti ei võeta arvestuse aluseks hoonestusõiguse tasu osa, mis kuulub enammakse, eksliku makse või muu õigusliku aluse tõttu hoonestajale tagastamisele. Summa KOVile ülekandmise sageduse ja aja sõnastamisel on eeskuju võetud liiklusseaduse § 193[1] lõikest 6.
KOVidele kantava tasuosa suurus on 40%, mitte 50%, et riigi ja KOV vaheline tasujaotuse osakaal arvestaks ka lepingu haldamisega kaasnevaid kulusid, mida kannab riik.

Keskkonnakomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 7: Lauri Laats, Andres Metsoja, Jüri Jaanson, Hanah Lahe, Yoko Alender, Mait Klaassen, Tarmo Tamm; vastu: 0; erapooletuid: 0)

Otsustati:

4.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 09.12.2026 (poolt 7: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja, Tarmo Tamm; vastu 1: Siim Pohlak; erapooletuid 0).

4.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (poolt 7: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja, Tarmo Tamm; vastu 1: Siim Pohlak; erapooletuid 0).

4.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 16.12.2026 14:00 (poolt 7: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Andres Metsoja, Tarmo Tamm; vastu 1: Siim Pohlak; erapooletuid 0).

5. Info ja muud küsimused

Infot ja muud küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elle Nora Kalind
protokollija